

VZTAH NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ SE MĚNÍ. ZMĚNÍ SE I LIDÉ?

Zdeněk Vojtíšek

Vztah náboženství a environmentalismu není nijak novým tématem. V *Dingiru* o něm psal už v letech 1999 a 2000 novinář Ivan Brezina a kriticky poukazoval na náboženské rysy v ekologickém aktivismu. To, že pro část „zeleného hnutí“ má aktivismus stejnou funkci, jako má pro jiné lidi náboženství, a to, že aktivistická společenství připomínají nová náboženská hnutí, bylo na Západě rozpoznáno už v 70. letech minulého století. Diferencovanější pohled na vztah environmentalismu a náboženství pak nabídla bioložka a socioložka Hana Librová v *Dingiru* z roku 2010 v článku, který zapadl do tzv. neviditelného náboženství.

Současný pohled na vztah náboženství a environmentalismu je přece jen už jiný než ten, který odrážely zmíněné články. Do tohoto vztahu totiž silně zasáhly negativní důsledky klimatické změny. Pozornost se nyní pochopitelně obrací k otázkám, kdo za ni může a jak z klimatické krize ven. Jednou z nich je, jaký podíl má na současné ekologické krizi křesťanství, které rozšířilo původně judaistický požadavek na „odkouzlení“ světa, a tím i na ovládnutí jeho materiálního bohatství. Ale nejde ani tak o hledání viníka jako spíš o potřebnou proměnu křesťanské teologie. Právě tím se zabývají dva články teologa a environmentalisty **Jana Zámečnicka**. V prvním se vrací ke staršímu dokumentu Českobratrské církve evangelické, ve druhém se nechává inspirovat knihami Hany Librové. Aspoň v krátkém rámečku upozornil teolog a religionista **Pavel Hošek** na to, že slyšitelní jsou i ti křesťané, kteří relevanci současných klimatických změn popírají.

Vůz, v němž je spolu zapraženo náboženství a environmentalismus, je v pohybu ale díky jiným než křesťanským vozatajům: jsou jimi lidé, kteří čerpají z tradice západního esoterismu, a to obvykle prostřednictvím hnutí Nového věku (New Age) a jeho dědictví. Jak ukázala religionistka **Zuzana M. Kosticová**, právě toto dědictví obsahuje nauku o holismu, která se může stát a také stává velkou motivační silou pro environmentální aktivismus. Religionista **Matouš Vencálek** zprostředkoval pohled z druhé strany, ze strany aktivistů, kteří možnosti naukově a rituálně vyjádřit své postoje nacházejí v pohanství a čarodějnictví.

Tím jsme vlastně už u praktických dopadů náboženských přesvědčení na životní prostředí. Antropolog **Vojtěch Pelikán** ukázal svým výzkumem, že pro katolickou církev u nás není „environmentální obrát“ vůbec snadný. Situace antroposofů nebo oddaných Křišny je s katolíky nesrovnatelná, ale jejich celostný (holistický) přístup ke světu, který přirozeně zahrnuje péči o duši a její prostředí, by mohl být inspirativní i pro ně. O antroposofických camphillských komunitách psala religionistka a pedagožka **Jitka Schlichtsová** a o statku oddaných Křišny připravila rozhovor.

Hlavní téma tohoto *Dingiru* doplňuje vzhled do fenoménu ekologické úzkosti psychologa **Matěje Mičulky** v rubrice „práce studentů“, dvě recenze studentek **Lindy Hauerové** a **Marie Kapalové** i „čtení“ na třetí straně obálky; vybrali jsme ho z encykliky papeže Františka, zmíněné v několika článcích. ■

Poznámky

- 1 BREZINA, Ivan, Zelené náboženství I., *Dingir* 2 (4), 1999, s. 6–8; BREZINA, Ivan, Zelené náboženství II., *Dingir* 1 (1), 2000, s. 3–6.
- 2 LIBROVÁ, Hana, Environmentalismus a náboženství, *Dingir* 13 (3), 2010, s. 115–117.
- 3 Všechny jsou k dispozici v prezentaci časopisu *Dingir* (www.dingir.cz) v oddíle „Starší čísla“.

Doc. PhDr. **Zdeněk Vojtíšek**, Ph.D. (*1963), je vedoucím katedry religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a šéfredaktorem časopisu *Dingir*.

OBSAH

Mimo téma

Česká obec muslimů: nyní celkem klid
(Karel Černý) 38

Z domova

V konfliktu se státní mocí (Józef Szymeczek) 43

Téma

Stvoření a ochrana životního prostředí
(Jan Zámečnick) 47

Bible proti environmentalismu? (Pavel Hošek) 49

Od pestrých k věrným (Jan Zámečnick) 50

Sakralizace přírody ve spirituálním holismu
(Zuzana Marie Kosticová) 55

Radikální ekospiritualita a ekopohanství
(Matouš Vencálek) 58

Péče o stvoření jako restituční výzva?
(Vojtěch Pelikán) 61

Léčba lidí v krajíně žijících (Jitka Schlichtsová) 63

Rozhovor s Kámáksi dévi dási

Pěstujeme to, co potřebujeme (Jitka Schlichtsová) 65

Práce studentů

Když odchází víra (Jana Drastíková) 66

Ekologická úzkost a naděje (Matěj Mičulka) 68

Recenze

Jednota s půdou, aneb jak může souviset ekologie,
aktivismus a spiritualita (Linda Hauerová) 69

Pohodlí nemusí vést ke štěstí (Marie Kapalová) 70

Hrabalovo zánícení pro posvátno, Hoškovo zánícení
pro Hrabala (Jitka Schlichtsová) 72

Čtení

Laudato sí' (papež František) 3. strana obálky